

LUNDS
UNIVERSITET

Sverige och Norge i en värld av bistånd

En komparativ analys av Sveriges och Norges bistånd

Lina Ingstrand & Ella Hellerup

Abstract

Sverige och Norge är två av världens mest framstående länder inom biståndsarbete. Ländernas strategier har länge gemensamt benämnts "Nordiska modellen", vilket väcker intresse för att undersöka skillnaderna i ländernas bistånd. Denna undersökning ämnar att genom en komparativ metod jämföra hur svenskt och norskt bistånd är organiserat, och hur detta påverkar deras internationella biståndsrelationer. Genom en kvalitativ textanalys av officiella dokument, hemsidor och tidigare forskning på området hämtas empiriskt underlag. Detta tolkas och analyseras utifrån den historiska institutionalismens ramverk. Resultatet från det undersökande arbetet visar att ländernas biståndsgivande i stora drag liknar varandra. Däremot identifieras skillnader i prioriteringar, målsättningar, delvis inom den organisatoriska strukturen och EU-medlemskap. Båda länder har dock till synes likvärdigt starka relationer med internationella biståndsaktörer genom att kontinuerligt prioritera institutionellt samarbete.

Nyckelord: bistånd, institutionalism, internationella relationer, Norge, Sverige

Antal ord: 7811

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och frågeställning.....	5
1.3 Avgränsning.....	5
1.4 Tidigare forskning.....	6
2 Teori	8
2.1 Historisk institutionalism.....	8
3 Metod och material	10
3.1 Forskningsstrategi.....	10
3.2 Analysmetod.....	11
3.3 Material.....	12
4 Resultat	13
4.1 Svenskt bistånd.....	13
4.1.1 Biståndets historia.....	13
4.1.2 Mål och strategier.....	14
4.1.3 Organisering och institutioner.....	15
4.1.4 Sveriges internationella biståndsrelationer.....	16
4.2 Norskt bistånd.....	17
4.2.1 Biståndets historia.....	17
4.2.2 Mål och strategier.....	18
4.2.3 Organisering och institutioner.....	19
4.2.4 Norges internationella biståndsrelationer.....	20
5 Analys	22
5.1 Sverige.....	22
5.2 Norge.....	23
5.3 Jämförelse.....	25
6 Slutsats	27
6.1 Besvarande av frågeställningen.....	27
6.2 Framtida forskning.....	28
7 Referenslista	29

1 Inledning

Inledningen syftar till att ge en grundläggande beskrivning av bistånd, både som begrepp men även för att öka den kontextuella förståelsen. Dessutom ges en kortfattad bakgrundsbeskrivning till det norska och svenska biståndsarbetet. Vi avser även att presentera syftet och frågeställningen för uppsatsen samtidigt som vi redogör för vårt personliga intresse för ämnet och hur det knyter an till pågående samhällsdebatt samt har betydelse ur ett vetenskapligt perspektiv.

1.1 Bakgrund

Både Sverige och Norge är, och har historiskt varit, ledande i det internationella biståndsarbetet. År 2023 avsattes 1.9 procent av Norges BNP och 0.91 procent av Sveriges BNP till bistånd, vilket gör staterna till största respektive tredje största biståndsgivare i världen (OECD 2024a). Norge och Sverige har länge varit delaktiga i det internationella biståndsarbetet och tillsammans med resterande nordiska länder är de båda staterna internationellt kända som del av den "Nordiska biståndsmodellen" (Kjær m.fl. 2022, s. 319-320). Samtidigt kan noteras att när det första storskaliga och tydligt utformade biståndsarbetet påbörjades år 1949 var varken Norge eller Sverige drivande eller ledande i arbetet (Pharo 2024). Istället dominerades biståndsarbetet av USA och tidigare kolonialmakter vilket kan förklaras med att denna tids biståndsarbete tydligt präglas och motiveras av kolonialismen (Browne 2022, s. 21-22). Under 1970-talet började Norge och Sverige etablera sig som ledande biståndsgivare, en etablering flera faktorer spelade in i. Framförallt var grundandet av Nordiska rådet och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD:s) biståndskommitté Development Assistance Committee (OECD-DAC) viktiga bidragande faktorer till expansionen av Norge och Sveriges biståndsarbete (Pharo 2024). Trots att länderna har gemensamt att de mötts med högt anseende, har följt liknande framsteg inom bistånd samt ingår i samma kategorisering i den Nordiska modellen, finner vi tecken på att ländernas biståndsgivande skiljer sig åt. Detta gör oss således intresserade av att djupare undersöka och analysera ländernas biståndsorganisering, och är en grund till detta arbete.

Bistånd är vidare ett högst internationellt tema. Detta främst då det oftast innebär att ett land ger resurser till ett eller flera andra länder för att stötta deras utveckling, men också då biståndet kan ges genom internationella organisationer som samordnar diverse länders intressen (Odén u.å.). Samarbeten kring bistånd sker dessutom på multinationell nivå genom Förenta Nationerna (FN), Europeiska Unionen (EU) och OECD/OECD-DAC (Sida 2024a). I en värld som samtidigt generellt sett fortsätter en utveckling mot globalisering, finner vi det intressant att undersöka hur ländernas biståndsgivande påverkar deras internationella relationer i arenor för bistånd.

I denna uppsats syftar begreppet bistånd till det stöd som förmedlas från stater i syfte att bidra till utveckling inom områden såsom fred, demokratisering och hållbarhet. Bistånd delas upp i humanitärt bistånd och utvecklingssamarbete, där det förstnämnda innefattar akuta stödinsatser vid nödsituationer medan det sistnämnda fokuserar på långsiktigt utvecklingsarbete. Visserligen finns det tydliga skillnader mellan de två sorters bistånd som beskrivits, men det är värt att notera att det inom biståndsarbete ofta sker överlappningar av dessa två sorter av bistånd (Sida 2024b).

Bistånd kategoriseras ytterligare baserat på hur och till vem biståndet fördelas. De kategorier av bistånd som kommer att beröras i denna uppsats är bilateralt, multilateralt och multi-bi bistånd. Bilateralt bistånd ges direkt från en givare till en mottagare, och är oftast inriktat på specifika länder eller regioner. Bistånd som ges på detta sätt syftar till att främja utveckling, fattigdomsbekämpning, demokratisering och andra utrikespolitiska mål för den biståndsgivande regeringen (Sida 2024b).

Multilateralt bistånd är en form av bistånd där finansiella medel överförs genom internationella organisationer såsom FN, Världsbanken eller andra regionala internationella fonder och program. Istället för att enskilda stater direkt förmedlar bistånd till mottagarländer eller regioner som vid bilateralt bistånd, bidrar de till de multilaterala organisationernas budgetar eller särskilda program. Dessa multilaterala organisationer eller program ansvarar sedan för distribueringen av biståndsmedlet. Multilateralt bistånd är en viktig komponent i det globala biståndssamarbetet eftersom det för samman resurser och expertkunskap från flera olika länder för att hantera globala och regionala utmaningar på ett koordinerat och effektivt sätt (Openaid 2021).

Multi-bi bistånd beskriver en kombination av multilateralt och bilateralt bistånd, således använder biståndsgivaren både bilaterala och multilaterala kanaler. Multi-bi bistånd kan definieras som allt av givarlandet öronmärkt bistånd som ges till multilaterala institutioner. Genom att använda en kombination av multilateralt och bilateralt bistånd utnyttjas fördelarna med båda tillvägagångssätten. Multi-bi bistånd används ofta för nyttomaximering genom att använda bästa möjliga kombination av resurser och metoder (Stymne 2009, s. 5).

1.2 Syfte och frågeställning

Den här uppsatsen syftar till att undersöka, jämföra och analysera hur svenskt respektive norskt bistånd är organiserat. Dessutom vill uppsatsen utforska vad det är som lett fram till denna organisering, samt hur deras respektive tillvägagångssätt påverkar deras ställning i internationella biståndsforum. Denna undersökning genomförs för att öka förståelsen för det norska och svenska biståndsarbetet samt vilken inverkan biståndsarbetet har för staternas positionering på den internationella biståndspolitiska arenan. Uppsatsens frågeställning lyder därför:

Hur är svenskt respektive norskt internationellt biståndsgivande organiserat, och hur kan detta påverka deras internationella biståndsrelationer?

1.3 Avgränsning

Uppsatsen avgränsas till att jämföra Sverige och Norges internationella biståndsgivande. Jämförelsen fokuserar på att undersöka mål och strategier för svenskt och norskt biståndsarbete samt hur institutioner organiseras. Specificeringen av just internationellt biståndsgivande är gjord då den officiella rapporteringen av bistånd som görs genom OECD räknar olika typer av intrastatliga kostnader rörande asylsökande och flyktingmottagande som en del av ett lands biståndsgivande. Både Sverige och Norge rapporterar och hanterar dessa kostnader som bistånd, om än på olika sätt (OECD 2021a; OECD 2021b). Hur länderna budgeterar och organiserar denna finansiering är inget vi ämnar undersöka i denna uppsats, och således avgränsar vi oss till att endast undersöka ländernas internationella bistånd. När vi genom undersökningen skriver endast bistånd syftar vi till internationellt bistånd.

Vidare bör begreppet internationella biståndsrelationer definieras och avgränsas. Begreppet internationella relationer syftar ofta på interstatliga relationer, men även staters relationer till internationella icke-statliga aktörer, transnationella frågor och problem, och globalisering (Devetak - True 2022, s. 1). Detta forskningsarbete syftar till att undersöka ländernas biståndsorganisering och hur den kan tänkas påverka deras internationella relationer i form av relationer till andra internationella biståndsaktörer. Därför specificeras begreppet som “internationella biståndsrelationer”. Det kan gälla deras relation med EU, FN, OECD eller deras generella anseende inom denna sfär. Således vill vi analysera endast en specifik och väl avgränsad del av vad som kan ses som den fulla bilden av ländernas internationella relationer.

Slutligen avgränsar vi oss till att undersöka fyra delar inom ländernas biståndsgivande;

- Biståndets historia
- Mål och strategier
- Organisering och institutioner
- Ländernas relationer på den internationella biståndsarenan

I den första punkten undersöker vi ländernas mål med biståndet, och vilka strategier de har för att uppnå dessa mål. I den andra punkten ämnar vi undersöka hur biståndsgivandet är organiserat, och vilka ländernas viktigaste institutioner för biståndsgivande är. Här analyserar vi även om biståndet ges multilateralt, bilateralt, eller som multi-bi-bistånd. Genom den sistnämnda punkten vill vi undersöka ländernas relationer till andra biståndsaktörer i internationella forum för bistånd.

1.4 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen ger viktiga insikter om både struktur och målsättningar, men även om bakomliggande orsaker och konsekvenser av bistånd. Den samtida forskningen är sammantaget enig i att svenskt och norskt biståndsarbete har många likheter. I mycket av den tidigare forskningen framställs Norge och Sverige, tillsammans med övriga nordiska stater, som en del av en gemensam “nordisk biståndsstrategi” (Kjaer m.fl. 2022, s. 324). Att stora delar av den tillgängliga litteraturen och forskningen framställer de nordiska länderna som del av ett enhetligt biståndsarbete riskerar att överdriva den faktiska likheten mellan norskt och svenskt biståndsarbete.

Även om en stor del av den samtida forskningen fokuserat på likheter mellan norskt och svenskt bistånd finns det forskning som analyserat likheter och skillnader mellan svenskt och norskt bistånd. En forskningsstudie som genomförts vid Chr. Michelsen Institute av Hilde Selbervik (2006) diskuterar skillnader i prioriterade fokusområden för svenskt och norskt bistånd. Enligt Selbervik värdesätter både Sverige och Norge mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning. Dock redogör Selbervik för hur Sverige har en tendens att fokusera mer på långsiktigt utvecklingsarbete medan Norge tenderar att prioritera snabba humanitära insatser och fredsbyggande projekt.

Vi anser att det i den tillgängliga forskningen saknas djupgående analyser av skillnader mellan Sverige och Norges organisering av bistånd, samt hur denna relaterar till deras positionering i internationella forum för bistånd. Med hänsyn till bristen på denna typ av forskning som vi motiverar vår ansats till att bredda kunskapen genom denna forskningsuppsats.

2 Teori

Detta kapitel syftar till att presentera den teori som kommer användas för att tolka resultatet; historisk institutionalism (HI). Vi definierar även en begreppsapparat som kommer vara användbar som verktyg i vår analys, med begrepp som institution, path dependency och critical junctures.

2.1 Historisk institutionalism

Institutionalismen som paraplyteori förespråkar generellt institutioners roll i internationellt samarbete och relationer, och är användbar för att analysera internationella, men även regionala, institutioner och policyskapandet inom dem. Olika underteorier har dock olika förklaringar till institutioners uppkomst, funktion och utveckling (Haastrup 2022, s. 207). För att kunna analysera hur svenskt respektive norskt bistånd är organiserat, samt hur detta påverkar deras internationella ställning i frågan, väljer vi därför att utgå från historisk institutionalism. Historisk institutionalism är en förgrening av den större teorin nyinstitutionalism (NI), vilken blivit en populär analysteori de senaste åren. När vi analyserar utifrån HI analyserar vi således även utifrån NI:s grundantaganden om institutioners påverkan i samhället. NI menar att institutioner påverkar politiska utfall, och således spelar en central roll i politiska processer och internationella relationer. NI innefattar många olika definitioner av institutioner, inkluderande både politiska organisationer, lagar, normer och regler, i idéform eller formellt organiserade, som på ett eller annat sätt organiserar beteenden, beslutsfattande och samhälleliga processer (Haastrup 2022, s. 211).

Historisk institutionalism har blivit en av de mest populära teorierna inom institutionalism, och syftar till att förstå politiska utfall utifrån den institutionella arenan där policy appliceras. Detta gör teorin genom att analysera hur institutionerna uppkommit och utvecklats, varvid teorin återkommer till begreppet *path dependency*. Den historiska institutionalismens teori om path dependency menar att institutioners funktionssätt ofta grundar sig i hur institutionen ursprungligen uppkom och vad den då stod för, och att institutioner oftare består sig lika än att förändras. Sker förändring, menar teorin att det ofta

är en följd av att institutionen nått en *critical juncture*, en period av effektivitetsfluktuation och politisk osäkerhet (Haastrup 2022, s. 213-214).

HI grundar sig fortsättningsvis i nationell politik, och att applicera denna teori på empiri kring två staters inhemska organisering av bistånd tycks således vara mycket passande, och även bidra till ett nyttigt perspektiv på deras internationella relationer och ställningar (Rixen - Viola 2016, s. 4). HI menar att styrkan i inhemska institutioner kommer påverka deras handlingskraft gentemot och möjlighet till påverkan i internationella institutioner (Rixen - Viola 2016, s. 16).

Detta kommer operationaliseras genom att analysera hur ländernas *formella* institutionella biståndsorganisering är gjord, för att således kunna förstå utfallet av ländernas policys och ramverk för biståndsgivande. Utifrån hur stabila institutionerna är kommer vi sedan utifrån HI-teori kunna analysera ländernas internationella påverkansmöjligheter och ställning på den internationella biståndsarenan. För förtydligande kommer teorins inkludering av icke-formella institutioner i form av normer och idéer inte att tillämpas på denna undersökning, utan endast formella institutioner i form av organisationer, myndigheter, regeringar och Riksdag/Storting. Således begränsar vi teorins applicerbarhet i syfte att avgränsa arbetets och teorins storlek till en greppbar omfattning.

3 Metod och material

I detta kapitel redogörs för de val av metod och material som gjorts för att kunna genomföra undersökningen. Inledningsvis beskrivs uppsatsens strategi- och analysmetod, vidare redovisas vilket material som kommer användas i undersökningen, samt varför det valts.

3.1 Forskningsstrategi

För att genomföra undersökningen samlar vi in empiriskt material från relevanta källor, dessa presenteras närmare i kapitel 3.3. Ur dessa källor eftersöker vi innehåll som rör Sveriges respektive Norges organisering av deras bistånd, organisationens historiska utveckling, ländernas samarbete med internationella aktörer samt deras status i internationella sammanhang för bistånd.

För att finna empiri som syftar till att besvara arbetets frågeställning görs en sorts processpårnig (Esaiasson m.fl. 2017, s. 130). Då vi eftersträvar att kunna besvara vilken ställning länderna har i internationella biståndssammanhang finner vi processpårnig vara passande, då vi genom den kan undersöka den långtgående processen av hur länderna organiserat sitt bistånd och i sin tur hur denna organisering uppkommit. Vad detta sedan leder till för ländernas internationella ställning blir en följd vi analyserar för att ge undersökningen en djupare analytisk kontext. Detta går i linje med hur empirin sedan analyseras utifrån en vetenskaplig teori, vilken vi presenterat och operationaliserat i kapitel 2.1. Teorin förklarar utfallet genom att betona historiska processer. I detta forskningsarbete genomför vi således både en beskrivande och förklarande undersökning (Esaiasson m.fl. 2017, s. 88), där vi inledningsvis beskriver de olika ländernas organisering av och strategi för bistånd samt hur dessa uppkommit, och vidare genom applicering av teori ämnar förklara hur detta påverkar deras internationella ställning inom bistånd.

Vidare ämnar vi inte nå någon generaliserande slutsats, utan använder oss av ett teorikonsumerande tillvägagångssätt där det undersökta fallet står i centrum, och där orsakssamband i det specifika fallet är vad som prövas - inte teorins möjlighet till generaliserbarhet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 89).

3.2 Analyismetod

Med hänsyn till denna uppsats syfte, frågeställning samt det materialet som använts är det passande att tolka och förstå den insamlade datan med hjälp av kvalitativ textanalys. Denna metod möjliggör en djupgående granskning av relevanta texter såsom officiella dokument och vetenskapliga artiklar. Genom att analysera det insamlade textmaterialet är det möjligt att identifiera och tolka biståndsarbetet i Sverige samt Norge.

Denna uppsats kommer exempelvis att undersöka det norska och svenska biståndets mål och strategier samt organisatorisk struktur, vilket tillåts i en kvalitativ textanalys då denna metod lämpar sig bra för att analysera återkommande teman och mönster i det insamlade textmaterialet. Genom att använda kvalitativ textanalys är det dessutom möjligt att granska samt analysera officiella rapporter, styrningsdokument och annat material vilket ger insikter i biståndsarbetets strategier och mål samt hur dessa kommuniceras med omvärlden.

För att bidra till en djupare förståelse av skillnaderna mellan svensk och norsk biståndsarbete kommer detta arbete att genomföras med hjälp av en komparativ analysmetod. En komparativ metod är fördelaktig då den låter oss finna likheter, skillnader och orsakerna till variationerna mellan jämförelseobjekten (Nationalencyklopedin u.å, "jämförande metod"). Den komparativa metoden ger oss i denna undersökning således möjlighet att på ett systematiskt sätt jämföra olika aspekter av de båda staternas biståndsgivande och orsakerna till dem. Med hänsyn till att detta arbete syftar till att identifiera och analysera skillnader och likheter mellan Norge och Sverige och att den komparativa metoden möjliggör detta är den således optimal för arbetet.

Dessutom är en komparativ metod kompatibel med den kvalitativa textanalysen, eftersom den sistnämnde gör det möjligt att på ett systematiskt sätt jämföra hur datan framställs. Denna jämförelse är nyttig för att besvara frågeställningen och identifiera likheter och skillnader mellan det svenska och norska biståndet. Således medför en kvalitativ textanalys att arbetet på ett systematiskt sätt kan undersöka den valda frågeställningen. Den valda metoden tillåter en djupgående användning av det insamlade materialet där återkommande, centrala teman och mönster kan identifieras.

3.3 Material

Det material som använts är främst två typer av källor; officiella dokument och information från de undersökta myndigheterna och organisationerna samt internationella biståndsaktörer, samt vetenskapliga artiklar om ländernas biståndsorganisering. Den förstnämnda typen är primärkällor, vilka vi valt att utgå från då de ger information direkt från ursprunget och är den information länderna själva presenterar om sitt bistånd. Dessa primärkällor är vad som främst ligger till grund för resultatet.

Den andrenämnda typen är sekundärkällor, vilka sammanfattat, analyserat och satt ländernas organisering i större kontext. Generellt sett är primärkällor att föredra framför sekundärkällor (Esaiasson m.fl. 2017, s. 298), men vi anser vårt urval vara användbart då de ger en tydlig överblick över ländernas biståndsstruktur samt ger vår undersökning en grund i tidigare forskning. Dessa källor är i mindre omfattning en del av resultatet, men har i större utsträckning använts för att finna historisk kontext.

Slutligen används en bok om internationella teorier och en bok om metodologi, för att bringa motivering och innebörd till vårt teoretiska ramverk samt vår forskningsdesign.

Det material som använts har en stor påverkan på arbetets validitet därför har vi, för att säkerställa uppsatsens validitet, använts oss av olika källor. Variationen av källor, som beskrivs ovan, bidrar till att öka den interna validiteten (Esaiasson m.fl. 2017, s. 298).

Dessutom har vi granskat de källor som används för att försäkra oss om källornas trovärdighet och relevans. I granskningen som genomförts inkluderas att bedöma källornas ursprung och eventuella bias.

Trots våra ansträngningar och de åtgärder som vidtagits för att säkerställa tillförlitlighet och validitet finns det vissa begränsningar och utmaningar som kan påverka arbetet. Dessa inkluderar till exempel de tid- och resursbegränsningar som vi behövt förhålla oss till. Som med alla akademiska arbeten har vi varit begränsade av den tid och de resurser som finns tillgängliga för att genomföra vår studie och denna tid- och resursbegränsning riskerar att ha påverkat omfattningen av vår analys samt den data som inkluderats i arbetet. Trots dessa begränsningar och utmaningar eftersträvar uppsatsen att bidra till forskningen med en noggrann och insiktsfull analys. Vi vill vara transparenta med att vissa faktorer potentiellt påverkat arbetets utförande och resultat.

4 Resultat

Detta avsnitt kommer inledningsvis att beskriva det svenska biståndsgivandet enligt de avgränsningar som motiverats och beskrivits tidigare i arbetet. Därefter kommer samma beskrivning av det norska biståndsgivandet att genomföras, och slutligen genomförs en jämförelse mellan det svenska respektive norska biståndsgivandet.

4.1 Svenskt bistånd

Sverige är en av världens främsta aktörer inom internationellt bistånd, som med ett långtgående mål att minska fattigdom och förtryck samt stabila biståndsdonationer blivit ett erkänt ambitiöst biståndsgivarland (Pettersson 2022, s. 399).

4.1.1 Biståndets historia

Sveriges bistånd har en lång historia, men det första erkända moderna biståndet lanserades år 1952 genom Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd till mindre utvecklade länder. Kommittén uppkom efter initiativ av den dåvarande socialdemokratiska regeringen, för att skapa en arena för samverkan till bistånd mellan dåtidens frivilligorganisationer och folkrörelser (Rundin 2002, s. 7). Kommittén var en del av Svenska Institutet, men leddes av en regeringsutsedd ordförande och lydde under Utrikesdepartementet (UD) (Rundin 2002, s. 10).

År 1962 omorganiserades biståndssamordningen, och Centralkommittén ersattes av Nämnden för Internationellt Bistånd (NIB). NIB var en nämnd separerad från UD och styrdes direkt av en utvald minister (Rundin 2002, s. 17), och möttes från dess start av stark kritik på grund av bristfällig bemanning i både kvantitativ och kvalitativ mening (Rundin 2002, s. 13). Bara tre år senare avsattes nämnden, och biståndsmyndigheten Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete - Sida - grundades. Sida blev underordnat UD och tog även över vad som varit finansdepartementets biståndshantering, vilket gjorde Sida till en både mer effektiv och makthavande institution (Rundin 2002, s. 17).

År 1962 togs även beslut om en ny strategi för biståndet genom acklammandet av Proposition 1962:100, vilken gav biståndet en ideologisk riktning samt ett organisatoriskt ramverk. År 1968 antogs även FN:s målbild om att alla länder bör ha som mål att ge 1 procent av BNI i bistånd (Rundin 2002, s. 11-12). Målet har implementerats sedan år 1968, vilket med endast några perioder av undantag uppnåtts sedan år 1976 (Pettersson 2022, s. 402-405).

Sedan 1960-talet har alltså Sveriges organisering av bistånd samt dess målbild förutom mindre förändringar varit stabil och konsekvent. Under historiens gång har dock biståndspolitiken förskjutits till att i högre grad styras av utrikespolitiska idéer än strikt ändamålsinriktade insatser (Rundin 2002, s. 29).

År 2023 reviderades budgetramen för första gången sedan införandet av 1 procent-målet till en fast summa på 56 miljarder SEK årligen, och frikopplades från BNI. Den nya strategin infördes av heter "Bistånd för en ny era - Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt" och är sedan 2023 den strategi som styr det svenska biståndet (Regeringskansliet 2023a).

4.1.2 Mål och strategier

Riksdagen beslutar årligen hur mycket pengar som budgeteras för bistånd, och regeringen är de som genom strategier och mål styr hur biståndet ska distribueras (Openaid 2022).

Strategierna sträcker sig ofta över en femårsperiod, och tas fram i samråd med både UD och Sida. Strategierna klargör vad man vill att biståndet ska uppnå genom flertalet mål, men hur dessa mål ska uppnås är upp till respektive ansvarig myndighet att besluta (Riksrevisionen 2024, s. 27-28). Allt bistånd som ges och strategier för det är en del av Sveriges politik för att nå de Globala målen till år 2030, vilket i sin tur baseras på internationella strategier och mål för utvecklingsarbete (Sida 2024c).

Den nya strategin "Bistånd för en ny era - Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt" implementeras samtidigt som den röstades igenom år 2023, och är följaktligen den strategi som idag styr biståndet. Reformagendan motiveras av Rysslands invasion av Ukraina, som regeringen menar sätter Sverige och världen i ett för vår tid nytt säkerhetsläge, där Sverige hotas av krig, låginkomstländer drabbas av livsmedelsbrist, och länder närliggande Ukraina möter stora invandringsvågor. Regeringen menar även att läget i längden hotar den liberala

demokratins värden (Regeringskansliet 2023b, s. 4). Således är ett stort mål med den nya strategin ökade insatser till Ukraina och närområdet (Regeringskansliet 2023b, s. 10-11).

Målet med bistånd är fortsatt minskad fattigdom och förtryck, men de belyser även att biståndet är viktigt för att driva svenska värden i en föränderlig värld. Regeringen vill därför verka för en samstämmighet mellan flertalet politikområden, för att stärka biståndsarbetets holistisitet och legitimitet. De tematiska fokusområdena för biståndet är förutom fattigdomsbekämpning även insatser för hälsa, klimat, demokrati och frihet, kvinnors rättigheter, humanitärt stöd för de mest akut behövande, samt stöd till migrationspolitik. Den nya strategin innebär även en begränsning av multilateralt kärnstöd, och ökning av bistånd till civilsamhället (Regeringskansliet 2023b, s. 8).

Även om det bilaterala stödet begränsas, staterar de att de vill stärka samarbetet med FN, EU internationella finansiella institutioner för att främja svenska prioriteringar i globala sammanhang. Inom EU vill man specifikt arbeta för att det gemensamma bistånd EU ger, vilket är världens största biståndsförmedlare, ska präglas av svenska prioriteringar. Till FN vill man kombinera multilateralt och multi-bi-bistånd för att främja en kombination av flexibilitet och svenska intressen (Regeringskansliet 2023b, s. 32-33).

4.1.3 Organisering och institutioner

I Sverige hanteras bistånd främst av två aktörer; Sida samt UD. Av den totala biståndsbudgeten 2024 på 56 miljarder SEK, budgeteras 50 miljarder SEK till internationellt bistånd. Av dessa hanteras 26,5 miljarder SEK av Sida, och 18,9 miljarder SEK av UD. Resterande del av det internationella biståndet hanteras av ett antal andra myndigheter. De 6 miljarder SEK av budgeten som inte är ämnade internationellt bistånd, går till bland annat mottagande av asylsökande och bidrag till EU:s gemensamma biståndsfond, vilket räknas som andra former av bistånd (Sida 2024d). UD och Sida ska enligt regeringen upprätthålla nära kontakt och samarbete i deras arbete för att nå ett samstämmigt agerande, både genom formell och informell kontakt (Riksrevisionen 2021, s. 31).

Utrikesdepartementet är en del av Regeringskansliet och lyder således direkt under regeringen (Regeringskansliet, 2024). UD är främst ansvariga för det multilaterala kärnbiståndet, eller kärnstödet, vilket innefattar bistånd som ges från Sverige till multilaterala

organisationer som FN, WHO och Världsbanken, för deras fortsatta förfogade och distribuering (Openaid 2023). Hur det multilaterala kärnstödet ska distribueras beslutas av regeringen, men UD är ansvariga för att bereda förslag för regeringens beslut, samt för att följa upp kärnstödet (Riksrevisionen 2021, s. 26-27). UD har även i uppgift att representera Sverige i styrelserna för de multilaterala partnerorganisationer Sverige ger kärnstöd till (Riksrevisionen 2021, s. 27).

Sida är Sveriges biståndsmyndighet, vilken lyder under Utrikesdepartementet (Sida 2024c). Sida hanterar ungefär hälften av biståndsbudgeten (Sida 2024d), och är främst ansvariga för hanteringen av det bilaterala biståndet. Detta innebär att bistånd ges från Sverige direkt till stater i behov, eller till lokala aktörer inom exempelvis näringsliv i de berörda länderna (Openaid 2023). Cirka 40 procent av det bilaterala biståndet som hanteras av Sida är dock multilateralt distribuerat, främst genom diverse FN-organisationer, men även exempelvis EU, Världsbanken och Internationella Valutafonden (IMF) (Sida 2024a). Denna typ av bistånd skiljer sig från multilateralt kärnbistånd, hanterat av UD, genom att biståndspengarna är öronmärkta till ett visst land eller projekt, och kallas multi-bi-bistånd (Riksrevisionen 2021, s. 30).

Som nämnt i 4.1.1 arbetar Sida efter regeringens strategier och mål, men har befogenhet att själva besluta och avtala hur arbetet ska genomföras. Uppdelningen mellan bilateralt bistånd och multi-bi-bistånd är således Sidas beslut, då de finner det mest lämpligt för att nå målen och följa strategierna satta av regeringen. Precis som UD har Sida också i uppdrag att inför beslutsfattande av insatser bereda förslag, samt att följa upp insatsernas resultat (Riksrevisionen 2021, s. 24, 30). Dessutom är de ansvariga för administreringen och utbetalningarna av det av regeringen beslutade multilaterala kärnstödet samt deras egenbeslutade multi-bi- och bilaterala stöd, och dessutom för att bestå UD och regeringen med expertkompetens (Riksrevisionen 2021, s. 26).

4.1.4 Sveriges internationella biståndsrelationer

Sverige samarbetar nära med flera internationella organisationer och aktörer, främst EU, FN, IMF och OECD-DAC. EU med medlemsländer är världens största biståndsgivare, och årligen ger Sverige, som medlem i EU, cirka tre miljarder SEK i bistånd till eller via EU (Sida 2024a).

UD och Sida samarbetar nära när det kommer till att representera svensk biståndspolitik, och Sveriges ståndpunkt i internationella forum. I EU är både UD och Sida drivande parter för utvecklingsarbete inom olika kommittéer och forum, och de båda samarbetar även nära med OECD-DAC. Sverige är ett av 38 medlemsländer i OECD, och ett av 32 medlemsländer i organisationens biståndskommitté OECD Development Co-operation Directorate (DAC). UD är främst ansvarig för samarbetet, men även Sida arbetar för organisationens utveckling och driver svenska intressefrågor (Sida 2024a).

Som nämnt i 4.1.1 har Sverige med dess nya biståndsreform även tydliga mål med landets internationella samarbetspartners, vilka främst innefattar att öka sin påverkansförmåga samt driva svenska intressen i dess styren (Regeringskansliet 2023b, s. 26).

4.2 Norskt bistånd

Norge var år 2023 det land som gav mest, sett procentuellt till statens bruttonationalinkomst, bistånd i världen. Norge är ledande i det internationella biståndsarbetet och avsätter runt en procent av den norska bruttonationalinkomsten till internationellt bistånd (OECD 2024b).

4.2.1 Biståndets historia

Norges engagemang i internationellt biståndsarbete har långtgående historiska rötter och har genomgått betydande förändringar under åren. Norges biståndshistoria påbörjas i samband med andra världskriget då Norge, som blivit inspirerat av Marshallhjälpen och Trumandoktrinen, började ge bistånd i syfte att främja ekonomisk utveckling och politisk stabilitet i stater samt regioner som behövde stöd. Norge var dock varken drivande eller ledande i arbetet (Pharo 2024). Biståndsarbetet dominerades av USA och tidigare kolonialmakter, vilket kan förklaras med att denna tids biståndsarbete tydligt präglades och motiverades av kolonialismen (Browne 2022, s. 21-22). Denna tidiga fas av norskt biståndsarbete påverkades mycket av av det kalla krigets geopolitik där bistånd ansågs vara ett verktyg för utrikespolitisk positionering och för att motverka kommunismens spridning. Under 1960-talet, en tid som präglades av avkolonisering och formandet av en ny global ordning, arbetade Norge aktivt för att formalisera sitt bistånd (Pharo 2024).

Under samma tid deklarerade FN målet att stater som hade möjlighet skulle eftersträva att avsätta en procent av bruttonationalinkomsten till internationellt bistånd. Detta mål resulterade i att Norge år 1962 inrättade Norsk Utviklingshjelp, NU, vilket markerade en institutionell förstärkning av Norges biståndsarbete. Bildandet av NU och senare den norska biståndsmyndigheten Norad år 1968, resulterade i att Norge systematiskt började institutionalisera och öka sitt biståndsarbete. Detta inkluderade både bilateralt och multilateralt bistånd där Norge arbetade genom både FN-organ och via egna bilaterala program i Afrika, Asien och Latinamerika (Pharo 2024).

Under 1970-talet började den norska biståndsbudgeten gradvis öka till att uppfylla och senare överstiga det internationellt uppsatta målet på 0,7% av bruttonationalinkomsten. Den växande norska biståndsbudgeten var till stor del ett resultat av internationella påtryckningar samt införandet av organisationer som Nordiska rådet och OECD-DAC. DAC rangordnade samtliga medlemsländer efter hur mycket bistånd som länderna förmedlade vilket blev ett incitament för en generös biståndspolitik eftersom det främjade staternas självbild och anseende. Biståndet användes även som ett verktyg för att hantera politiska utmaningar, såsom att stärka Norges utrikespolitiska position eller för att hantera handelsrelationer som förändrades på grund av höjda krav från utvecklingsländer. Den norska oljeboomen gav ytterligare ekonomiska resurser som möjliggjorde dessa ökade ambitioner för biståndet. Genom åren har norsk biståndspolitik fortsatt att utvecklas i takt med att globala och nationella förhållanden förändrats. Dagens utmaningar inkluderar att anpassa biståndet till nya globala mål såsom hållbar utveckling, klimatförändringar och den pågående debatten om effektiviteten av bistånd (Pharo 2024).

4.2.2 Mål och strategier

Norges biståndsbudget bestäms årligen av Stortinget, Norges lagstiftande församling, i samband med att statsbudgeten röstas igenom (Norad 2021a). Det norska biståndsarbetet är starkt förankrat i och präglad av det så kallade "enprocentsmålet", en målsättning som innebär att Norge eftersträvar att avsätta en procent av den norska bruttonationalinkomsten till utvecklingsbistånd. Enprocentsmålet har säkerställt en betydande och stadig ökning av den norska biståndsbudgeten, under de senaste åren har budgeten årligen ökat med 2-3 miljarder norska kronor. Den stadiga monetära ökningen av biståndsbudgeten har bidragit till att det norska biståndsarbetet delvis frångått sitt ursprungliga huvudfokus på fattigdomsbekämpning.

Detta är ett resultat av att den växande budgeten leder till att flera fokusområden har utrymme att inkluderas i biståndsarbetet (Tjønneland 2022, s. 390). Denna utvidgning av fokusområden, dessa kommer att specificeras senare, illustreras särskilt av det märkbart större fokus som klimatet och matsäkerhet fått inom norskt biståndsarbete (Tjønneland 2022, s. 379). Det norska biståndsarbetet är strategiskt utformat för att bidra till att världen uppfyller de globala målen för hållbar utveckling som är en del av FNs Agenda 2030. Den nuvarande norska regeringen har valt att fokusera biståndsarbetet på följande sex områden: klimat och miljö, matsäkerhet, jämställdhet, ojämlikhet, sjukdomsbekämpning och effektiv humanitär nödhjälp (Norad 2022).

Utvecklingsarbete och projekt relaterat till klimat och miljö har blivit ett av de områden som norskt biståndsarbete tydligast prioriterar. Biståndet inom detta tema syftar till att stötta länder i att hantera ofrånkomliga klimatförändringar, prioritera förnybar energi samt bevara skogar och biologisk mångfald. Dessutom fokuserar det norska klimatrelaterade biståndsarbetet på att globalt säkra matförsörjningen genom att ge stöd till småskaliga matproducenter och hållbar matproduktion (Utenriksdepartementet 2021, s. 12-16). Norge använder sig både av bilaterala och multilaterala kanaler för att fördela bistånd, dessutom räknas en del av det norska biståndet som multi-bi. År 2021 fördelades norskt bistånd främst genom bilaterala kanaler. Bilateralt bistånd utgjorde 74.9 procent av det totala biståndet, av det bilaterala biståndet definieras 44 procent som multi-bi bistånd. Samma år utgav det multilaterala biståndet 25.1 procent av det totala biståndet (OECD, 2024b).

4.2.3 Organisering och institutioner

Norges bistånd hanteras främst av det norska utrikesdepartementet och den norska biståndsmyndigheten, Norad, men delvis även av Norges klimat- och miljödepartement. Det norska biståndsarbetet har genomgått betydande förändringar sedan 1990-talet och involverar en rad olika aktörer samt strategier som syftar till att effektivisera biståndet och maximera de positiva effekterna biståndet har för mottagarländerna. Nyligen genomgick det norska biståndsarbetet en omfattande omorganisation, en förändring som påbörjades år 2020 av biståndsreformen Reform 2019. Tidigare har det varit det norska utrikesdepartementet som innehaft och förvaltat den stora delen av biståndsbudgeten men som ett resultat av omorganisationen sker det under år 2024 ytterligare en förskjutning i förvaltningsansvar. Innan Reform 2019 ansvarade Norad för 10.5 miljarder norska kronor jämfört med de cirka

26 miljarder norska kronor som Norad förvaltar efter Reform 2019 (Nyström 2023). De specifika beloppen som utrikesdepartementet och Norad får till sitt förfogande beror på Stortingets beslut gällande statsbudgeten (Norad 2021a). Omstruktureringen sker i samband med att utvärderingar av Norges biståndsarbete visat att biståndsarbetet under de senaste åren inte varit lika effektivt som tidigare (Speed - Onsum 2023).

Utrikesdepartementet är Norges största departement och deras huvudsakliga uppgift är att ansvara för Norges internationella intressen (Regjeringen 2024). Trots den omstrukturering av biståndsarbetet som beskrivits ovan har det norska utrikesdepartementet en central roll i Norges internationella biståndsarbete. Utöver utrikesdepartementets ansvar för planering, koordinering och finansiering är departementet även ytterst administrativt ansvariga för biståndsarbete med hög politisk risk, fredsarbete och kärnstöd till specifikt utvalda multilaterala organisationer (Nyström 2023).

Norad har haft en betydande roll inom det norska biståndsarbetet sedan myndigheten grundades år 1968 (Tjønneland 2022, 384). Norad är underordnat det norska utrikesdepartementet, förutom i det biståndsarbete som är relaterat till klimat och skog där Norad istället arbetar under det norska klimat- och miljödepartementet (Norad 2024a).

4.2.4 Norges internationella biståndsrelationer

I internationella sammanhang som berör bistånd är det främst Utrikesdepartementet (UD) som representerar Norges intressen. Det är UD som har det främsta ansvaret för att formulera och implementera den norska utrikespolitiken, inklusive internationellt utvecklingssamarbete och biståndspolitik. Detta ansvar inkluderar att representera Norge i internationella forum och samtal om biståndsarbete. Dessutom har UD det huvudsakliga ansvaret när det kommer till att förhandla och upprätthålla relationer med andra stater och multilaterala organisationer (Regjeringen 2023). Samtidigt har även Norad en viktig roll i det internationella biståndsarbetet, men deras huvudsakliga ansvar är inriktat på genomförandet av den biståndspolitik som UD formulerar och inte på att representera Norge i internationella samtal om biståndsarbete. Norad fungerar som en expertmyndighet inom internationellt utvecklingssamarbete och hanterar framförallt projekten på operativ nivå (Norad 2021b).

Norge är medlemsstat i OECD och i organisationens biståndskommitté OECD-DAC. Utöver att en stor del av Norges multilaterala kärnstöd förmedlas via FN visar även Norges mandatperiod som medlem i FNs säkerhetsråd under 2020 till 2021 på det norska engagemanget i internationellt utvecklingsarbete. Enligt OECD har Norge dessutom genom landets tydliga humanitära strategi, landets relativt generösa biståndsbudget och starka bilaterala relationer en viktig roll i arbetet för att utveckla det internationella biståndsarbetet (OECD 2024b). Norge är inte medlem i EU och har ett begränsat samarbete med unionen, under tidsperioden 1960 till 2023 har Norge förmedlat bistånd till två av EU:s biståndsprojekt (Norad 2024b).

5 Analys

Det följande avsnittet syftar till att analysera de resultat som redogjorts för i avsnittet ovan. Analysen genomförs med hjälp av den valda teorin - historisk institutionalism. De tolkningar och jämförelser som görs kommer att göras inom ramen för den historiska institutionalismen. För att strukturera analysen inleder vi med att analysera länderna separat, för att sedan göra den komparativa analysen.

5.1 Sverige

Den svenska organiseringen av bistånd är tydligt uppdelad till främst två aktörer; Utrikesdepartementet och Sida. Båda aktörer kan ses som institutioner utifrån den definitionen att institutioner kan vara politiska och regelbaserade aktörer som organiserar beslutsfattande eller samhällsliga processer. Utrikesdepartementet är en del av regeringskansliet, och i allra högsta grad en politisk regelimplementatör, och Sida som lyder under denna aktör har i sin tur stor makt att genom denna politik organisera det svenska biståndet som ligger i deras ansvar.

Utrikesdepartementet tycks vara den aktör som varit engagerad i bistånd längst, då alla andra aktörer som idag agerar eller historiskt har agerat inom bistånd i Sverige har kopplats till UD i den funna empirin. Utrikesdepartementets ställning inom den inhemska biståndsorganisering tycks således varit stabil sedan fenomenets uppkomst. Organiseringen med Sida som UD:s högra hand har uppkommit efter diverse omorganiseringar historiskt sett. Som den historiska institutionalismen förutspår tycks tidigare institutioner för bistånd ha förfallit genom det teorin kallar critical junctures, som följd av instabilitet och att kritik rått mot institutionernas funktionssätt.

Vid omorganiseringen som födde Sida skapades en ny struktur med UD som överordnad, större frihet att organisera biståndet, och en ledning som löd under regeringen som helhet och inte en specifik minister. Denna struktur syns än idag, utifrån att Sida fortfarande lyder under UD, arbetar utefter regeringens politik och ramverk, men har egenmakt att förfoga budgeten och distribuera biståndet dit Sida finner det passande. Detta tycks kunna förklaras av HI:s

teori om path dependency, och tyder på att Sveriges organisering idag funnit en institutionell väg som är effektiv, stabil och långsiktigt hållbar.

Sveriges roll i internationella sammanhang kring bistånd tycks enligt empirin vara stark. Sverige är representerat i flera multilaterala organisationer och forum för bistånd, och donerar både kärnstöd till internationella organisationer och bilateralt stöd genom dem; multi-bi-bistånd. Således tycks Sverige se stor vinning i multilaterala samarbeten, vilket även kan ses som en preferens för landets inhemska institutioner att samarbeta med internationella institutioner. HI ger stöd för denna preferens och möjligheten till detta samarbete, genom att Sverige har en lång tradition av samarbete med organisationerna och sålde även här följer path dependency. Hur det kom sig att Sverige anslöt sig till institutionerna från början kan antagligen också kopplas till HI:s teori om fördelarna med internationellt samarbete i institutioner, men ligger utanför syftet med denna uppsats.

Generellt sett verkar Sveriges organisering av bistånd präglas av långtgående stabilitet, vilket kan förklaras genom HI:s teori om path dependency, men även ge grund för påståendet att det främjar deras internationella ställning i biståndssammanhang. En tydlig aktionsriktning och uppdelning av ansvar inom respektive institutioner samt i deras representation inger förtroende, och kan tänkas ligga till grund för Sveriges höga anseende. Att Sverige donerar stora summor bistånd för sin storlek, samt är målinriktade i deras samarbete med internationella institutioner, tycks även göra landet till en tung aktör inom internationella institutioner aktiva inom bistånd.

5.2 Norge

Det norska biståndet har historiskt präglats av att en procent av bruttonationalinkomsten ska gå till bistånd, en målsättning som började etableras redan på 1960-talet. Denna målsättning har fortsatt att vara en central del av det norska biståndsarbetet och illustrerar tydligt principen om path dependency, där tidigare beslut fortsätter att influera och prägla nuvarande samt framtida policybeslut. Denna målsättning har lett till en stadig ökning av biståndsbudgeten och möjliggjort en utvidgning av fokusområden som nu inkluderar exempelvis klimatförändringar och matsäkerhet.

Även om de fundamentala värderingar och målsättningar som styr det norska biståndsgivandet till stor del är samma som när biståndsarbetet först formulerades och organiserades har det också skett stora förändringar. Genom åren har det norska utrikesdepartementet och Norad fungerat som de centrala institutionerna för att hantera och distribuera bistånd. Det senaste decenniet fick dock organiseringen stark kritik för dess bristande effektivitet i ansvarsfördelningen mellan institutionen, vilket utifrån den historiska institutionalismen kan förklaras som en critical juncture. Critical junctures är vad HI definierar som den största anledningen till institutionell förändring, då institutioner annars tenderar följa historiska strukturer genom path dependency. Organiseringen omstrukturerades genom en reform år 2019, för att förtydliga och effektivisera ansvarsfördelningen mellan institutionerna UD och Norad. Detta kan således tolkas som ett avbrott från deras tidigare path dependency för att nå högre effektivitet.

Norge deltar aktivt i internationella forum och diskussioner för bistånd vilket bland annat illustreras genom Norges deltagande i FNs säkerhetsråd och att de förmedlar mycket av deras bistånd genom multi-bi eller multilaterala kanaler. Efter andra världskriget blev Norge aktivt i internationella organisationer som FN, vilket markerar startpunkten för en väg som har fördjupats över tid. Norges tidiga engagemang i multilaterala system kan ha bidragit till att etablera en norm där multilateralt bistånd ses som en central del av Norges internationella biståndsgivande. Norges fortsatta engagemang i multilaterala organisationer kan alltså ses som en fortsättning på detta historiska beslut. Hur institutionerna Norad och UD agerar kan ha formats av detta historiska multilaterala engagemang vilket bidrar till att institutionerna i sitt agerande upprätthåller och förstärker Norges position i multilaterala sammanhang. Dessa institutioner spelar en nyckelroll i att förvalta och distribuera medel till internationella organisationer och att utforma policys som reflekterar Norges långsiktiga mål att vara en global partner i det internationella utvecklingsarbetet.

Samtidigt visar den betydande andelen bilateralt bistånd att Norge även lägger stor vikt vid de fördelar som finns med bilateralt bistånd, till exempel direkt påverkan och engagemang i specifika länder eller regioner. Norges tidiga engagemang i bilateralt bistånd kan förklara att bilaterala relationer och direkt påverkan fortsätter att vara en central del av biståndspolitikerna genom idén om path dependency. Även institutionernas utformning, särskilt Norads, har bidragit till det fortsatta fokuset på bilateralt bistånd. Samtidigt diskuteras ovan ett skifte där större fokus läggs vid multilateralt och multi-bi bistånd. Denna förändring kan bero på att

förändringar i det samtida världsläget resulterat i ett behov av förändring för att norskt bistånd ska fortsätta vara effektivt.

5.3 Jämförelse

Sverige och Norge delar en lång historia av engagemang i det internationella biståndsarbetet och bedriver båda en jämförelsevis generös biståndspolitik. Båda länderna har sedan länge avsatt runt en procent av respektive bruttonationalinkomst till bistånd, vilket är en målsättning man kan se att de delar samma historiska utgångspunkt för, för att vidare följa samma path dependency. Trots detta har Norge och Sverige utvecklat olika strategier för hur biståndsarbetet ska organiseras och vad för resultat samt effekter som biståndet bör prioritera. Enligt empirin tycks detta i större del vara beroende på ländernas biståndspolitik, och inte på institutionella aspekter.

Sverige och Norge har valt att fördela biståndsarbetet mellan respektive biståndsmyndighet, Sida och Norad, samt respektive utrikesdepartement på ett liknande sätt, dock visar de institutionella strukturerna på skillnader. Även om både Sida och Norad är underordnat det svenska respektive norska UD tyder resultatet på att Sida, jämfört med Norad, har större inflytande i hur biståndet ska implementeras eftersom Sida har direkt delaktighet i framställandet av nya strategier för biståndet. Norad har däremot integrerats med det norska UD i större utsträckning vilket kan tänkas möjliggöra en tydligare koppling mellan bistånd och utrikespolitiska mål.

Att svenska Sida är mer delaktiga i framtagandet av biståndsstrategier, och tolkningsvis såldes har större möjligheter att påverka biståndspolitiken jämfört med norska Norad, kan implicera att den svenska biståndsorganiseringen ger mindre utrymme för partipolitiska svängningar, och mer utrymme för expertis och långsiktighet i sina strategier. Att Norad i högre grad är integrerat i landets utrikesdepartement, än vad Sida är i Sveriges motsvarighet, kan även det tyda på att Norad är mer öppet för påverkan av politiska omställningar. Även om Sida lyder under UD och följer regeringens strategier, har de mer handlingsutrymme i hur biståndet ska distribueras än vad Norad har. Applicerar man denna analys på ländernas internationella biståndsrelationer, kan det innebära att Sveriges relationer är mer långsiktigt stabila, och Norges mer påverkade av politik. Om detta gör någon skillnad i ländernas relationer, utöver hur de påverkas, är dock inget den historiska institutionalismen förklarar.

HI-teorin implicerar istället att båda ländernas stabila institutioner, hur de än är uppbyggda, inger förtroende och bra grund för internationella relationer i biståndsinstitutioner.

Med hänsyn till att Norges biståndsorganisering nyligen genomgick en omfattande omstrukturering, Reform 2019, tyder det på att Sverige enligt empirin haft en längre period av institutionell stabilitet. Sverige, till skillnad från Norge, har följt samma institutionella väg sedan 1960-talet, vilket ger dem en längre period av path dependency och kontinuitet i deras biståndsorganisering. Det norska biståndet hade, likt Sverige, en lång period av path dependency men på grund av de granskningar som visade på effektivitetsförluster krävdes en omstrukturering. Trots förändringarna inom Norges organisering, och Sveriges långtgående struktur, urskiljs inte stora skillnader i kvaliteten på ländernas bistånd. Båda länder följer fortsättningsvis sina målsättningar, och internationella granskningar tyder inte på att Norges omstrukturering eller den tidigare effektivitetsbristen som låg till grund för den, påverkat deras internationella ställning i biståndssammanhang. Detta kan tyda på att Norge genom sin långtgående stabilitet och path dependency i legitimitet och ambitiösa biståndsbudgetar har byggt upp stark legitimitet och således är högt ansedda av andra internationella aktörer.

Mot bakgrund av att EU är världens största biståndsgivare och Sveriges starka ställning inom EU resulterar Sveriges EU-medlemskap till skillnader mellan det norska och svenska biståndsarbetet. EU:s, vilket i förlängningen blir Sveriges, ekonomiska ställning i det internationella biståndsarbetet gör dem till en tung, betydelsefull aktör utifrån HI-teoris idé om institutionernas betydelse. Att Norge inte är med i EU kan således, ur ett perspektiv, minska landets möjligheter till inflytande över det internationella biståndsarbetet. Samtidigt bidrar Norges medlemskap i OECD-DAC i kombination med det långtgående och kontinuerliga samarbetet med FN, ett samarbete där även Sverige inkluderas, till att Norge stärker och bibehåller legitima samt starka relationer inom det internationella samarbetet för bistånd.

6 Slutsats

I detta slutgiltiga kapitel kommer vi att besvara arbetets frågeställning genom att dra några slutsatser av diskussionen. Vi kommer även att föra en diskussion kring framtida forskning inom ämnet som kan vara intressant att genomföra.

6.1 Besvarande av frågeställningen

Arbetets frågeställning lyder:

Hur är svenskt respektive norskt internationellt biståndsgivande organiserat, och hur kan detta påverka deras internationella biståndsrelationer?

Den första delfrågan är främst besvarad genom den beskrivande delen av undersökningen. Svenskt och norskt biståndsgivande är relativt likt organiserat, genom att främst vara uppdelat på två historiskt starka och stabila institutioner: ländernas respektive utrikesdepartement, samt inhemsk biståndsmyndighet (Sida respektive Norad). Den svenska biståndsmyndigheten, som administrerar det svenska biståndet, tycks ha mer inflytande i politiska beslutsprocesser än Norad, då de även får inflytande i strategireformer och den biståndspolitiska arenan, medan Norad är strikt underordnade deras utrikesdepartement. Båda länder har tydliga och långsiktiga målsättningar och strategier, där Norge ses lägga större fokus på flera tematiska områden, medan Sverige trots nya inriktningar behåller fattigdomsbekämpning som huvudsakligt mål.

Båda länder ger bistånd både bilateralt och multilateralt, men bara Sverige är medlem i EU och ger därför stora delar bistånd till och genom EU. Historisk institutionalism förklarar organiseringen genom så kallad path dependency, vilket innebär att ländernas stabila organisering och institutionella uppbyggnad vilar på en stabil grund vars koncept varit framgångsrikt, och inte gett orsak till förändring. Att Sverige är medlem i EU kan möjligen ge dem en mer legitimerad positionering i biståndsvärlden, men Norge når med gedigna internationella prestationer och samarbeten med andra multilaterala institutioner upp till ett mycket högt internationellt anseende.

Hur organiseringen kan påverka deras internationella ställning tolkar vi ligger till stor del i ländernas institutionella stabilitet. Biståndsorganiseringen är i båda länder politiskt styrda, men biståndsmålen har trots det länge hållits till en ambitiös nivå och i mångt och mycket blivit uppfyllda. Båda länderna visar även på stort internationellt engagemang i deras organisering, och ser stor tilltro till både deras nationella och internationella biståndsinstitutioner, vilket legitimeras av den historiska institutionalismen. Sammantaget tycks allt detta bidra till goda internationella biståndsrelationer för både Sverige och Norge.

6.2 Framtida forskning

Trots detta genomförda arbete som jämför Sveriges och Norges biståndsstrategier finns det flera områden där framtida forskning kan bidra till en djupare förståelse och vidare utveckling inom ämnet. En identifierad forskningslucka att fokusera framtida forskning på är de långsiktiga effekterna av de olika biståndsstrategierna. Denna forskning hade framförallt kunnat fokusera på de långsiktiga effekterna hos mottagarländerna men även hos givarländerna, till exempel hade det kunnat vara av intresse att forska kring hur olika biståndsstrategier påverkar medborgarna i givarländernas inställning till bistånd. Dessutom skulle forskning som analyserar anledningen till förändringar i den partipolitiska biståndspolitiken vara intressant att se, då teorin i denna uppsats inte förklarar dessa svängningar. Vidare skulle en fördjupad analys av vilken betydelse EU-medlemskap har för länders roll i internationella forum för bistånd. En utveckling i analysen kring hur medlemskap i EU påverkar biståndet är därför intressant.

Vidare skulle en jämförelse som inkluderar samtliga eller fler nordiska länder kunna ge en mer nyanserad bild av den så kallade nordiska modellen för internationellt bistånd. Vi anser dessutom att det finns ett syfte i att analysera hur biståndets effektivitet påverkas av internationella politiska förändringar, såsom globala säkerhetslägen eller ekonomiska kriser.

Slutligen skulle en undersökning av de etiska dimensionerna i biståndsarbetet, inklusive transparens och ansvarsskyldighet, bidra till att stärka biståndets legitimitet och effektivitet. Dessa förslag på framtida forskningsarbeten skulle inte bara bidra till att utveckla den akademiska diskussionen utan även kunna ge praktiska rekommendationer för framtida utformningar av biståndspolicies.

7 Referenslista

Browne, Stephen, 2022. *Aid and Influence: Patronage, Power and Politics*. 2. oppl. Routledge.

Devetak, Richard - Jacqui True, 2022. "Introduction" i Devetak, Richard - Jacqui True (red.), *Theories of International Relations*. 6 oppl. London: Bloomsbury Academic, s. 1-18.

Esaiasson, Peter – Mikael Giljam – Henrik Oscarsson – Ann Towns – Lena Wängnerud, 2017. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 oppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Haastrup, Toni, 2022. "Institutionalism" i Devetak, Richard - Jacqui True (red.), *Theories of International Relations*. 6 oppl. London: Bloomsbury Academic, s. 207-223.

Kjær, Anne Mette - Jan Pettersson - Elling Tjønneland - Marikki Karhu - Jari Lanki, 2022. "Diverging Like-Mindedness? Development Policy Among the Nordics", *Forum for Development Studies*, vol. 49, nr. 3, s. 319-344.

Nationalencyklopedin u.å, "jämförande metod". [Elektronisk]
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/j%C3%A4mf%C3%B6rande-metod>. Hämtdatum: 2024-05-15.

Norad = Direktoratet for utviklings samarbeid, 2024a. *Fagetaten Norad*. [Elektronisk]
<https://www.norad.no/om-norad/>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Norad = Direktoratet for utviklings samarbeid, 2024b. *Projects with EU - European Union*. [Elektronisk]
<https://resultater.norad.no/partners/multilateral-organisations/eu-european-union>. Hämtdatum: 2024-05-21.

Norad = Direktoratet for utviklings samarbeid, 2021a. *Slik styres Norad*. [Elektronisk]
<https://www.norad.no/om-norad/slik-styres-norad/>. Hämtdatum: 2024-05-16.

Norad = Direktoratet for utviklings samarbeid, 2021b. *Norads hovedoppgaver*. [Elektronisk]
<https://www.norad.no/om-norad/norads-hovedoppgaver/>. Hämtdatum: 2024-05-16.

Norad = Direktoratet for utviklings samarbeid, 2022. *Norsk utviklingspolitikk*. [Elektronisk]
<https://www.norad.no/om-bistand/norsk-utviklingspolitikk/>. Hämtdatum: 2024-05-16.

Nyström, Jenny, 2023. "Norge förändrar sitt bistånd i grunden". *OmVärlden. Nyhetsartikel*. 2023-08-23. [Elektronisk]

<https://www.omvarlden.se/nyheter/norge-forandrar-sitt-bistand-i-grunden>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Odén, Bertil, u.å. "Biståndspolitik" i *Nationalencyklopedin*. [Elektronisk]

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bist%C3%A5ndspolitik>.

Hämtdatum: 2024-05-20.

OECD = Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, 2024a. *Official development assistance (ODA)*. [Elektronisk]

<https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/official-development-assistance.htm>. Hämtdatum: 2024-05-13.

OECD = Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, 2024b. *Norway*. [Elektronisk]

<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/aaf0304f-en/images/pdf/dcd-2019-2191-en.pdf>.

Hämtdatum: 2024-05-15.

OECD = Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, 2021a. *Norway. In donor costs in ODA*. [Elektronisk]

<https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/oda-in-donor-refugee-costs-norway.pdf>. Hämtdatum: 2024-05-15.

OECD = Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, 2021b. *Sweden. In donor costs in ODA*. [Elektronisk]

<https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/oda-in-donor-refugee-costs-sweden.pdf>. Hämtdatum: 2024-05-15.

Openaid, 2021. *Ordlista*. [Elektronisk] <https://openaid.se/about-openaid/glossary#letter-b>.

Hämtdatum: 2024-05-14.

Openaid, 2022. *Styrning och budget*. [Elektronisk]

<https://openaid.se/about-swedish-aid/governance-and-budget>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Openaid, 2023. *Olika sorters bistånd*. [Elektronisk]

<https://openaid.se/about-swedish-aid/different-kinds-of-aid>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Pettersson, Jan, 2022. "Sweden's Development Policy Since 1990: A Policy Paradigm Shift Waiting to Happen?", *Forum for Development Studies*, vol. 49, nr. 3, s. 399-433.

Pharo, Helge Ø., 2024. "Norsk utviklingshjelp: Internasjonal bakgrunn og én-prosentmålet". *Norghistorie.no*. 2024-02-05. [Elektronisk]

https://www.norghistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/1874_norsk-utviklingshjelp:-inter-nasjonal-bakgrunn-og-%C3%A9.html. Hämtdatum: 2024-05-09.

Regeringskansliet, 2023a. *Regeringen har presenterat ny inriktning för biståndet.*

[Elektronisk]

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/12/regeringen-har-presenterat-ny-inriktning-for-bistandet/#:~:text=Svenskt%20bist%C3%A5nd%20%C3%A4r%20gener%C3%B6st%20och,och%20%C3%A4r%20frikopplad%20fr%C3%A5n%20bruttonationalinkomsten.>

Hämtdatum: 2024-05-14.

Regeringskansliet, 2023b. *Bistånd för en ny era - Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt.*

[Elektronisk]

<https://www.regeringen.se/contentassets/e96449ad5b04400cae0a62817a98f3a5/bistand-for-en-ny-era---frihet-egenmakt-och-hallbar-tillvaxt-broschyr.pdf>. Hämtdatum: 2024-05-19.

Regeringskansliet, 2024. *Utrikesdepartementets organisation.* [Elektronisk]

<https://www.regeringen.se/sveriges-regering/utrikesdepartementet/utrikesdepartementets-organisation/>. Hämtdatum: 2024-05-20.

Regjeringen, 2024. *Utenriksdepartementet.* [Elektronisk]

<https://www.regjeringen.no/no/dep/ud/id833/>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Regjeringen, 2023. *Ansvarsområder og oppgaver i Utenriksdepartementet.* [Elektronisk]

<https://www.regjeringen.no/no/dep/ud/dep/id838/>. Hämtdatum: 2024-05-16.

Riksrevisionen, 2024. *Sveriges internationella bistånd – uppföljning, utvärdering och rapportering.* RiR 2024:4. [Elektronisk]

https://www.riksrevisionen.se/download/18.2528606218e3c327d089492a/1710757572534/RiR_2024_4_rapport.pdf. Hämtdatum 2024-05-20.

Riksrevisionen, 2021. *Svenskt bistånd till multilaterala organisationer – regeringens och Sidas arbete.* RiR 2021:28. [Elektronisk]

https://www.riksrevisionen.se/download/18.3aa2edd217cdab952354cb3/1635772835180/RiR_2021_28_webb.pdf. Hämtdatum 2024-05-14.

Rixen, Thomas - Lora Anne Viola, 2016. "Historical Institutionalism and International Relations: Towards Explaining Change and Stability in International Institutions" i Thomas Rixen - Lora Anne Viola - Michael Zürn (red.), *Historical Institutionalism and International Relations: Explaining Institutional Development in World Politics*. Oxford: Oxford Academic, s. 3-34.

Rundin, Ulf, 2002. *Valet av mottagarländer för svenskt bistånd åren 1950-1990.* Stockholm: Historiska institutionen, Stockholms universitet. [Elektronisk]

<https://utvecklingsarkivet.se/wp-content/uploads/2012/09/Valet-av-mottagarlander-f>

[%C3%B6r-svenskt-bist%C3%A5nd-%C3%A5ren-1950-1990-2002.pdf](#). Hämtdatum 2024-05-15.

Selbervik, Hilde, 2016. "Comparing Nordic development aid: Focus and strategies.", *Scandinavian Political Studies*, vol. 39, nr. 3, s. 229-248.

Sida = Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2024a. *Multilaterala organisationer*. [Elektronisk] <https://www.sida.se/sa-fungerar-bistandet/aktorer-i-bistandet/multilaterala-organisationer>. Hämtdatum: 2024-05-20.

Sida = Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2024b. *Två sorters bistånd*. [Elektronisk] <https://www.sida.se/sa-fungerar-bistandet/tva-sorters-bistand>. Hämtdatum: 2024-05-09.

Sida = Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2024c. *Så styrs Sida*. [Elektronisk] <https://sida.se/om-sida/sa-styrs-sida>. Hämtdatum: 2024-05-13.

Sida = Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, 2024d. *Finansiering av biståndet*. [Elektronisk] <https://www.sida.se/sa-fungerar-bistandet/finansiering>. Hämtdatum: 2024-05-14.

Speed, Jan - Elisabeth Onsum, 2023. "Historisk endring i norsk bistand". *Panorama nyheter. Nyhetsartikel*. 2023-08-25. [Elektronisk] <https://www.panoramanyheter.no/bistand-humanitaer-bistand-norad/historisk-endring-i-norsk-bistand/343885>. Hämtdatum: 2024-05-22.

Stymne, Joakim, 2009. *Riktlinjerna för ansvarsfördelningen för det multilaterala utvecklingssamarbetet*. Utrikesdepartementet. [Elektronisk] <https://www.regeringen.se/contentassets/2e991ee206be45629b3e49f03e4626da/riktlinjerna-for-ansvarsfordelningen-for-det-multilaterala-utvecklingssamarbetet/>. Hämtdatum: 2024-05-14.

Tjønneland, Elling, 2022. "Norwegian Development Aid: A Paradigm Shift in the Making?", *Forum for Development Studies*, vol. 49, nr. 3, s. 373-395.

Utenriksdepartementet, 2021. *Klima, sult og sårbarhet - Strategi for klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og sultbekjempelse*. [Elektronisk] https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/dokumenter/planer/strategi_klimatilpasning_ny.pdf. Hämtdatum: 2024-05-20.